

evidence. Prav tako omogoča pripravo statistike uporabnikov in njihovih želja za uporabo gradiva.

Digitale Reproduktion und Inhaltserschließung von historischen Tageszeitungen im Steiermärkischen Landesarchiv, v prevodu (Digitalne reprodukcije in vsebinsko zajemanje Zgodovinskega časopisa v Štajerskem deželnem arhivu), je naslov referata Josefa Rieglerja (Gradec). V njem je predstavil pravne, tehnične in organizacijske plati velikega projekta digitalizacije in indeksiranja pribl. 2,5 milijonov strani štajerskih časnikov v Štajerskem deželnem arhivu. Osvetlil je tudi parametre, ki so jih izbrali in upoštevali pri realizaciji projekta, ter poudaril pomen tovrstnega dela.

Mladen Ratko Vujović, Aleksandar Đokić (oba iz Beograda) sta pripravila referat z naslovom Sačuvati i podeliti pamćenje sa drugima – Projekat digitalizacije, mikrofilmovanja, obrade i korišćenja delova zaostavštine Nikole Tesle, v prevodu (Ohraniti in deliti spomin z drugimi – Projekt digitalizacije, mikrofilmanje, obdelave in uporabe dela zapuščine Nikole Tesle). V njem predstavljata razloge za nadaljevanje pregleda in popisa zapuščine Nikole Tesle. Predstavljata opis in razdelitev zbirk ter strokovna in metodološka načela, na katerih temelji celotni projekt – digitalizacija, mikrofilmanje, popisovanje in uporaba delov zapuščine. Poudarjena je potreba po uvajanju sodobnih informacijskih tehnologij na vseh področjih dela v Muzeju Nikole Tesle in praksa, še posebej popisovanje zaokroženih zbirk dokumentarnega gradiva.

Aleš Bagič (Ljubljana) je svojemu referatu dal naslov Arhivirajmo varno! V njem opozarja, da arhiviranje ne pomeni samo priskrbeti ustrezne arhivske prostore z ustrezno opremo. Arhiviranje pomeni tudi poskrbeti za strokovnjake, usposobljene za ravnanje z dokumentarnim in arhivskim gradivom, jih vedno znova izobraževati ter seznanjati z novo zakonodajo, seveda, kolikor si želimo arhivirati varno; to pa je zagotovo želja vsakogar.

Zadnji referat v tem poglavju je referat z naslovom Akreditirana programska oprema za elektronsko arhiviranje in potrebni postopki za uskladitev z zakonodajo. Pripravila sta ga Boštjan Gaberc in Sandi Rožman (oba iz Novega mesta). V njem sta avtorja predstavila praktične zakonske podlage za uvedbo elektronskega arhiviranja ter poudarila predvsem praktičnost in pomen uporabe orodij, s katerimi organizacija uvede elektronsko arhiviranje, ki je skladno z zakonom.

V zborniku sta objavljena tudi sestavka v spomin na pokojna starosta arhivistike, dolgoletna udeleženca posvetovanj, prof. Antošo Leskovca, ki ga je pripravila dr. Slavica Tovšak, in mag. Martina Modrušana, ki ga je pripravil dr. Miroslav Novak.

Na koncu zbornika je objavljena Predstavitev avtorjev. Predstavitev posameznih avtorjev so bolj ali manj obširne ter opremljene s portreti.

Na posvetovanju je svoj prispevek predstavil tudi Marjan Vogrin, a ni pripravil referata za tisk. Njegov pregled stanja skladišč Škofijskega arhiva Koper in župnijskega arhiva v Piranu bo katalogiziran kot izvedeno delo na posvetovanju.

Referate so delavci v Pokrajinskem arhivu Maribor oblikovali v publikacijo, natisnili pa so jo v Tiskarni Saje, Maribor.

Referati, objavljeni v sedmem zborniku dopolnilnega izobraževanja s področja arhivistike, dokumentalistike in informatike v Radencih, pomenijo dragoceno pridobitev za slovensko arhivsko javnost, in to ne samo za izmenjavo množice teoretičnih mednarodnih izkušenj arhivske teorije, ampak predvsem zaradi bogatih izkušenj arhivske prakse, ki so jih avtorji v njih posredovali.

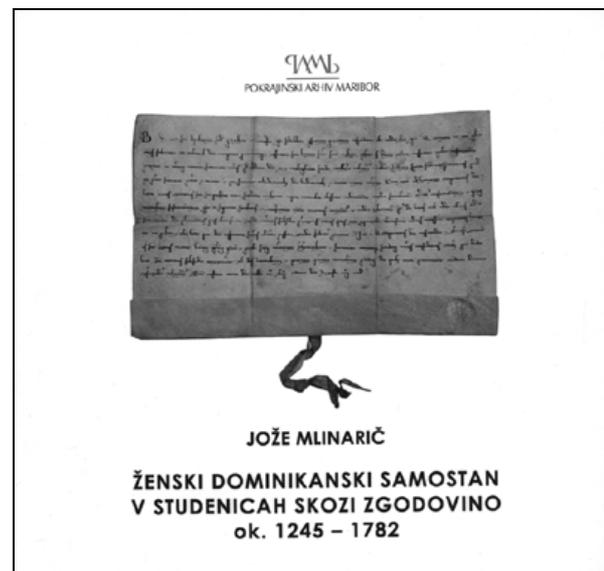
Leopold Mikec Avberšek

Jože Mlinarič, Ženski dominikanski samostan v Studenicah skozi zgodovino ok. 1245–1782, Pokrajinski arhiv Maribor, Katalogi 23, Maribor 2006, 27 strani;

razstava Pokrajinskega arhiva Maribor z enakim naslovom v razstavišču Archivum, avtor Jože Mlinarič, otvoritev razstave 27. januar 2006

Še eno v nizu znanstvenih monografij o samostanih na Slovenskem, ki jih neutrudno piše akademik dr. Jože Mlinarič, je ob izdaji Pokrajinski arhiv Maribor (PAM) počastil s postavitvijo razstave in izdajo kataloga.

Katalog je klasično zasnovan. Predgovoru takratne v. d. direktorice dr. Slavice Tovšak sledi Mlinaričev oris zgodovine ženskega dominikanskega samostana v

Studenicah, končuje pa ga seznam razstavljenega arhivskega, slikovnega in kartografskega gradiva.

Predgovor je v največji meri posvečen pomenu listin za zgodovinsko stroko in pomenu teh kot nacionalnega bogastva. Tiste, ki zadevajo preteklost Maribora in njegovo bližjo ter tudi nekoliko širšo okolico, danes hranijo v PAM-u, precej pa jih je še v arhivih na Dunaju, v Gradcu, Celovcu ter različnih samostanih in knjižnicah. PAM se lahko pohvali z zavidanja vredno zbirko 1100 listin iz obdobja med letoma 1246 in 1865. Po vsebini jih je večina le-teh vezanih na mesta Maribor, Ptuj in Slovenj Gradec. Gre za kupoprodajne in zamenjalne pogodbe; tiste novejšega datuma so predvsem različna ščitna pisma, torej potrditve pravic do uporabljanja zemlje oz. vinogradov. Vidno mesto v tej zbirki poleg židovskih listin zavzemajo tudi listine ženskega dominikanskega samostana v Studenicah. Vseh je 34, najstarejša med njimi pa je hkrati tudi najstarejša listina, kar jih hrani ta institucija.

Mlinaričev oris zgodovine samostana je bolj ali manj nekoliko dodelan povzetek njegove knjige z enakim naslovom. Na 11 straneh, malo večjih od A5-formata, je predstavljena ustanovitev samostana. Največ zaslug za to ima Zofija Rogaška, vdova po Rihertju z Ženka. Za gmotno podlago in kot posledico za obstoj samostana so v 13. in 14. stoletju poleg ustanoviteljice in njenih sorodnikov z darovanji zemlje in letnih dohodkov poskrbeli fevdniki krške škofije ter posamezniki iz Maribora, Kozjega in Arveža. V samostan so vstopale predvsem hčerke razmeroma blizu živčih plemiških rodbin. Avtorjeve navedbe Rajhenburških, Kunšperških, Planinskih, Konjiških itd. družin držijo, pa zapis, da je v 14. stoletju v samostan vstopila tudi hčerka nekega plemiča iz Podčetrtka, pa ne drži. Gre namreč za Angelo, hčerko gradiščana Gerloha iz Deutschlandberga. V 15. in 16. stoletju je samostan predvsem stagniral, pozneje pa nazadoval tako po gospodarski kot duhovni plati. Vzroki so bili zmanjšanje samostanske posesti, vpadi Turkov, kmečki upori v letih 1515 in 1572/73, kriza redovnega življenja in podobno. Čas katoliške preнове je prinesel revitalizacijo samostana na obeh področjih, med drugim se je povečalo tudi število redovnic. Vendar pa je povečanje števila hčera iz vrst ogrsko-hrvaškega plemstva povzročilo nenavaden pojav. Redovnice so se razdelile glede na narodnost na dve strani, in to je kmalu pripeljalo do več kot 20 let trajajočega spora in sovraštva med njimi. Orisa zgodovine avtor ne končuje z razpustitvijo samostana v letu 1782, ko je postala njegova posest last verskega sklada ali z nadaljnjo prodajo in še številnimi menjavami lastnikov do konca 19. stoletja. V zadnjem odstavku nam na kratko pojasnjuje še nacionalizacijo samostanske posesti po drugi svetovni vojni in nakaže prizadevanja Mariborske škofije za

vrnitev (denacionalizacija). Ta se je zgodila na prelomu tisočletja in od takrat na vrnjenih objektih že potekajo obnovitvena in gradbena dela.

Razstava – katere izbor listin in fotografij je pripravil Jože Mlinarič, za postavitev pa so imeli zasluge tudi nekateri drugi člani kolektiva PAM-a – je imela vse značilnosti kakovostne razstave. Manjkali niso tudi originalni arhivski dokumenti, fotografije, karte in seveda uvodna kronološka predstavitev zgodovine samostana. Težišče razstave so predstavljale originalne, po večini pergamentne listine, ki jih danes hrani omenjena institucija. Po vsebini so si listine precej podobne. Po večini so v zvezi z gospodarskimi zadevami, kot so npr. podelitve kupnih in ščitnih pisem za vinograde, hube in dominikalno posest, zakupi gorskopravnih vinogradov ipd. Arhivsko gradivo so predstavljali še trije redki in več kot zanimivi viri. O puntanju studeniških kmetov v letu 1654 je neposredno pričal dopis oskrbnika Kremerja, duhovno plat samostana pa sta predstavljala še antifonar iz leta 1768 in knjiga udov Roženvenške bratovščine iz obdobja 1688–1794. Notranjost in vsebino te so predstavljali še fotografiji naslovnice in seznama prvih članov omenjene bratovščine.

Fotografij resda ni bilo na pretek, so pa bile te skrbno izbrane in so popestrile oz. dopolnile razstavo. Na ogled je bila reprodukcija Vischerjeve grafike samostana iz druge polovice 17. stoletja, prav tako pa tudi za primerjavo današnja podoba samostana, in sicer vhod ter cerkev, portal in glavni oltar. Tudi redovnice so dobile svoje mesto na razstavi, seveda ne v stvarni obliki. Na 11. panoju je bila fotografija podobe z nunami, pet panojev naprej pa nagrobnika dveh znanih prioric iz 16. in 17. stoletja, Uršule Patačič in Magdalene Rehtaler.

Trije panoji so bili namenjeni kartam. Dve sta prikazovali gradove na širšem studeniškem območju in župnije oz. vikariate med Dravo in Dravinjo pred letom 1782, na karti na 14. panoju pa je bilo mogoče prepoznati urbarialna naselja samostana na Štajerskem na osnovi popisa glavarine iz leta 1527 ter vinske gorice, torej gorskopravno posest, na osnovi imenjske cennitve iz leta 1542.

Deveta vitrina je bila "posvečena" enemu od vzrokov za postavitev razstave in izdajo kataloga. Že skozi steklo vitrine je bilo vidno, da je znanstvena monografija akademika dr. Jožeta Mlinariča z naslovom Studeniški dominikanski samostan ok. 1245–1782 natančno in podrobno delo. Za tiste, ki se s tovrstno tematiko ne ukvarjajo ali jih podrobnosti te vrste ne zanimajo, omenjena knjiga ni najboljša večerno branje. Upam, da so si vsaj pogledali razstavo ali pa (bodo) prebrali katalog.

Dejan Zadravec